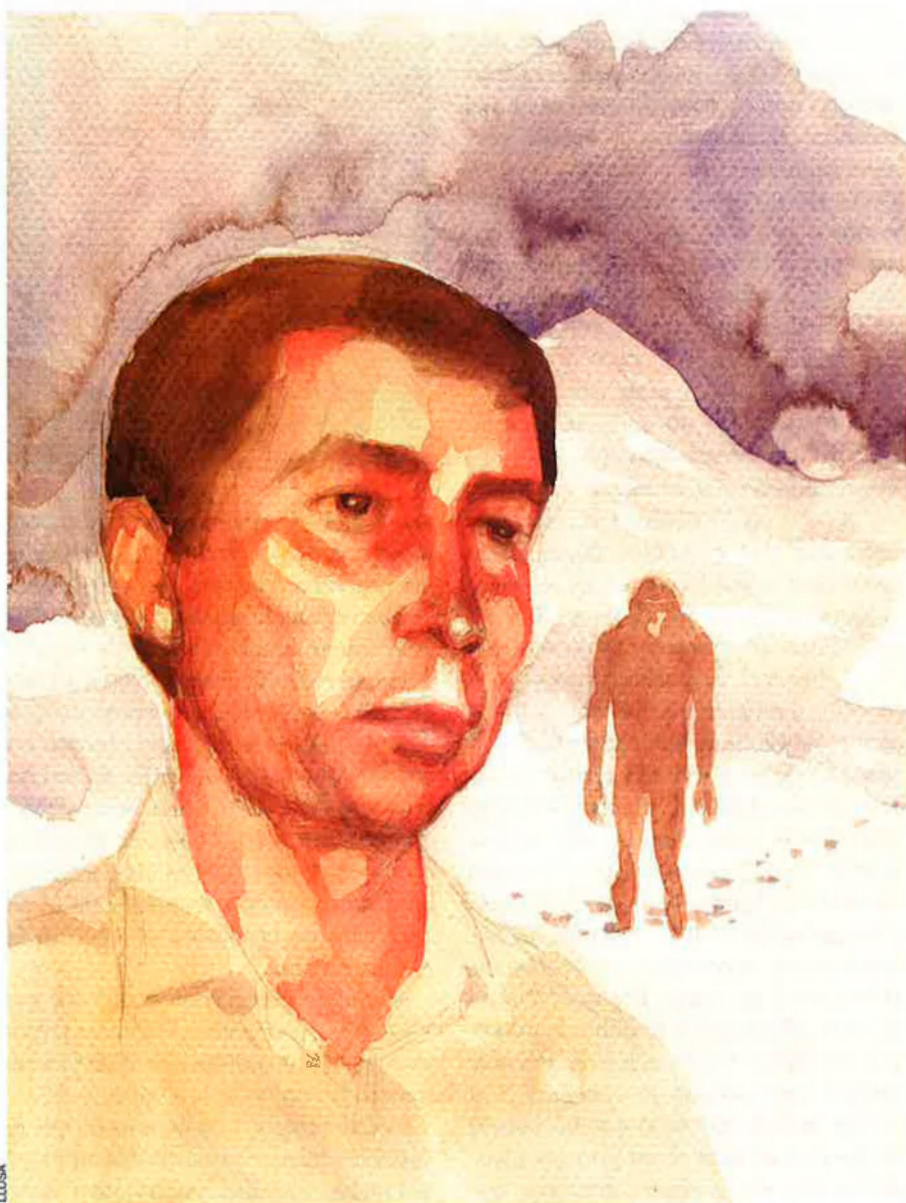

L'home que cercava el **ieti** i trobà els **kalash**

Jordi Magraner, un zoòleg d'origen valencià, va ser assassinat a la vall de Kalash, al Pakistan, on vivia, des de feia quinze anys, amb l'objectiu de trobar proves de l'existència de 'bar-manu', una mena de ieti, i de preservar la cultura dels kalash, una ètnia politeïsta en perill d'extinció.

LUOSA

“**E**ls kalash i el *bar-manu* eren les seves dèries i això l'ha matat”. La mare de Jordi Magraner, Dolors Gómez, no pot evitar culpar de la mort del seu fill aquelles obsessions que el van empènyer a fixar la seva residència a la vall de Kalash, al nord de Pakis-

tan. Fa quinze anys que Jordi Magraner va anar per primer cop al Pakistan. Atret per lectures de matinada sobre un home de les neus que habitava a les muntanyes de l'Hindu Kush, el 1987 Magraner es va aventurar amb un amic per les serralades de la regió de Chitral. Allà va conèixer els kalash, una ètnia que, arraco-

nada a la vall del mateix nom, conserva una religió politeïsta i costums diferents dels seus veïns musulmans. “Jordi — explica el seu germà Andrés— es va quedar encantat que, enmig d’un mar de països musulmans, poguera sobreviure una minoria pagana que es mantenia, voluntàriament, allunyada dels avenços en les comunicacions o en la tecnologia: viuen com devien viure els celtes!”

Els kalash, a més, parlaven de *bar-manu*, que en la llengua kalashka vol dir home de muntanya, com una realitat palpable. “Parlen del *bar-manu* com nosaltres podem parlar de l’isard”, explica gràficament un cooperant català que ha estat a la zona. Com més parlava amb ells, més es convencien Jordi que el *bar-manu* no era una llegenda, sinó una espècie desconeguda d’homínid. I s’hi va dedicar de ple a cercar proves de la seva existència.

De València a Valence. Jordi Magraner Gómez va néixer a Casablanca (el Marroc) el 1959 i el 1965 es va instal·lar, amb la seua família, a la ciutat occitana de Valence. El periple dels Magraner començà al final de la Guerra Civil, quan el pare, Àngel Magraner Ibáñez, que havia lluitat en el bàndol republicà es va haver d’exiliar al Marroc. Àngel havia nascut a Cullera i, des dels cinc anys, vivia al barri del Cabanyal de València. Segons la seva filla Rosa, “l’obsessió del pare sempre va ser tornar a viure a València, una ciutat que s’estimava molt, però quan ho va intentar a mitjan anys seixanta no va trobar-hi feina”. La va trobar a Valence i allà se’n va anar tota la família el 1965. La valenciana del pare i del fill —en la seva web Jordi es defineix com a català— van fer que conservés el nom de Jordi, tot i que oficialment es deia Jorge Federico.

Magraner va estudiar zoologia i va fer coneixences entre els científics del laboratori de rèptils i amfibis del Museu Nacional d’Història Natural (MNHN) de París. Aquest contacte li servirà, el 1990, per a organitzar una nova expedició a la regió de Chitral. L’excusa serà l’estudi dels amfibis, granotes i gripaus sobretot, d’aquella zona. La veritable raó, però, serà aprofundir en el coneixement sobre els kalash —també anomenats kafirs— i

La vall de Kalash i els seus habitants van colpir Jordi Magraner, especialment per tractar-se d’una ètnia politeïsta envoltada de musulmans.

empaïtar el ieti local. El 1992, amb la intenció de fixar la residència a la vall d’aquella tribu politeïsta, Magraner crea amb uns amics l’Associació Troglodites, l’objectiu de la qual és finançar l’estudi sobre la possible existència del *bar-manu*. Mitjançant l’organització de conferències i l’edició d’una revista, Magraner aconsegueix diners per continuar la seua recerca. Posteriorment, crearà l’associació GUESCH (Grup per l’Estudi i la Protecció de les Cultures de l’Hindu Kouch). El seu objectiu, en aquest cas, és recollir fons per a poder preservar una cultura que s’estén per les tres valls de Kalash —Birir, Bumburet i Rumbur— i que només conserven unes 4.000 persones.

Segons Andrés Magraner, l’únic dels germans implicat en aquestes dues associacions, “Jordi es va adonar que era un miracle la supervivència d’una població així i va creure que estava condemnada a desaparèixer si no feia res.” Quan Andrés va anar a visitar-lo a Kalash, Jordi li va fer veure que aquella gent “encara valora l’home pel que fa i pel que és i no pel que té”. En poc temps —“tenia una facilitat sorprenent per a les llengües”—, Jordi va aprendre la llengua kalashka, el kowar que parlen els veïns musulmans i l’urdú, que és la llengua oficial del Pa-

kistan. Magraner també col·laborava en l’educació dels nens i mirava d’aconseguir ajudes econòmiques per als kafirs. Un parell de mesos a l’any tornava a Valence per veure la família, aconseguir finançament per a les seues investigacions i lliurar els resultats de la seua recerca al Museu d’Història Natural de París.

En els últims anys, el treball a favor dels kalash l’ocupava més temps que no pas la recerca sobre el ieti. Tot i això, segons Ivan Ineich, del laboratori de rèptils i amfibis del MNHN, Magraner havia recollit proves de l’existència d’un primat en la zona: “Va elaborar tot un protocol científic per saber si aquest home existia realment. Va entrevistar pastors de la regió i va demostrar que tots els testimonis coincidien. Gent de valls diferents, que no tenien contacte entre ells, descrivien l’animal de la mateixa manera”.

Ineich creu que “és possible” que hi haja “un primat proper a l’home de Neanderthal”, ja que els testimonis concorden, però, “en tot cas, és segur que, en aquelles muntanyes, hi ha un animal enorme i molt discret, perquè és car de veure”. Magraner mai no va tenir contacte visual amb l’animal. Segons la seua germana Rosa, “els kalash l’informaven d’on s’havien sentit sorolls o

FAMÍLIA MAGRANER

A l'esquerra, Jordi Magraner. A la dreta, el ritus funerari que practiquen els kalash, i pel qual va ser soterrat Magraner el passat 7 d'agost.

d'on s'havia vist l'animal i ell l'emparava". Però, alguns pèls, que no han estat analitzats, i motlles d'empremtes

sense contrastar són les úniques proves que, diuen, va poder recollir. El mite de l'home de les neus existeix en diferents

zones de l'Àsia Central –al Nepal en diuen ieti, al Tibet l'anomenen *mirgo* i al Pakistan *bar-manu*–, però totes les proves científiques definitives indiquen que és una llegenda. Fa uns anys, un expert en anàlisi de DNA antic, Svante Pääbo, va estudiar uns teixits que uns monjos tibetants conservaven com a restes autèntiques del ieti. Les anàlisis van provar que eren d'un ós.

Mort a Kalash. El jutge que porta el cas de l'assassinat de Jordi Magraner encara no ha comunicat a la família si la mort es va produir la nit del dijous 1 d'agost o el divendres 2 d'agost de matí. Els germans de Magraner només saben que el van trobar a casa seva, assegut en una cadira amb diverses punyalades. La policia, en canvi, ha informat que primer el van enverinar i després el degollaren. A la casa també van trobar el cadàver del seu servent de dotze anys, Wazir Alí, degollat. L'ordinador i el telèfon satèl·lit de Magraner no hi eren.

La policia pakistanesa treballa sobre la hipòtesi del robatori com a mòbil de l'assassinat i persegueix com a possibles autors del crim Asif Alí, un refugiad afganès de vint anys que treballava per al zoòleg valencià, i Mohamed Din, també afganès, a qui Magraner havia acomiadat un mes abans.

Per a la família, el robatori és la causa més lògica, ja que coneixen les bones relacions entre Magraner i la població kalash. "Fins i tot –afirma Andrés– el policia que ens va donar la notícia estava molt afectat i va insistir a dir que Jordi era molt estimat pels seus veïns."

El científic Ivan Ineich, en canvi, està convençut que el mòbil ha estat aturar la lluita de Magraner a favor dels kalash. "Estava amb una ètnia politeïsta, un bastió envoltat de musulmans, i va fundar una associació per protegir-los de l'integrisme i la invasió de l'Islam. Es clar que ha estat per això que l'han mort. No era pas catòlic, ni missioner, en Jordi, però ell defensava que aquesta gent continués practicant la seua religió."

Magraner va ser soterrat a la vall de Kalash el passat dimecres, 7 d'agost. Segons el ritu kalash.

La nova Alemanya

Juliol 2002

Després de mig segle de divisió, l'Alemanya unificada avança cap a un nou model d'estat-nació.

Quatre autors retraten l'evolució del país des de la caiguda del mur el 1989, en els seus vessants polític-ideològic, econòmic, social, literari i arquitectònic, punt a aquest últim on es destaca la ciutat de Berlín com a motor del país.

Ⓞ Consell de Cent, 278, 1r 2a - 08007 Barcelona - 93 488 34 82 - avenc@retemail.es